

MINISTERUL PUBLIC
PARCHETUL DE PE LÂNGĂ ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE
CABINET PROCUROR GENERAL

Nr. 992/C/2707/III-5/2016

23 septembrie 2016

Doamnei

judcător Iulia Cristina TARCEA
PREȘEDINTELE ÎNALTEI CURȚI DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE

Stimată doamnă președinte,

În referire la adresa dvs. nr. 689 din 30 iunie 2016, am onoarea să vă transmit, alăturat, **punctul de vedere formulat de Ministerul Public** în problema de drept care formează obiectul **dosarului nr. 18/2016** al Înaltei Curți de Casație și Justiție – Completul competent să judece recursul în interesul legii vizând: **„Interpretarea și aplicarea unitară a dispozițiilor art. 457 din Codul de procedură civilă – soluția instanței de control judiciar în ipoteza în care partea exercită o cale de atac greșită, diferită de cea menționată în dispozitivul hotărârii atacate”**, cu termen pentru depunerea raportului la 26 septembrie 2016 și termen de judecată la data de 24 octombrie 2016.

MINISTERUL PUBLIC
PARCHETUL DE PE LÂNGĂ ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE
CABINET PROCUROR GENERAL

Potrivit actului de sesizare reprezentând recursul în interesul legii declarat de **Colegiul de conducere al Curții de Apel Brașov**, din analiza jurisprudenței la nivelul întregii țări, s-a relevat faptul că instanțele nu au un punct de vedere unitar, după cum urmează:

I. O soluție este în sensul respingerii ca inadmisibilă a căii de atac declarate greșit, diferită de cea corect menționată în dispozitivul hotărârii atacate.

Dispozițiile art. 457 alin. (1) Cod procedură civilă prevăd că hotărârea judecătorească este supusă căilor de atac prevăzute de lege indiferent de mențiunile din dispozitivul ei.

Astfel, în situația exercitării unei căi de atac neprevăzute de lege, deși calea de atac legală a fost corect menționată în dispozitivul hotărârii, s-a opinat în sensul respingerii ca inadmisibilă a respectivei căi de atac.

În acest context, s-a apreciat că alineatele (2), (3) și (4) ale art. 457 Cod procedură civilă sunt aplicabile, în ipoteza în care hotărârea atacată prevede mențiuni inexacte referitoare la calea de atac.

Dispozițiile art. 152 Cod procedură civilă permit calificarea căii de atac în condițiile în care se poate reține o eroare în denumirea cererii. Însă acest text de lege nu poate primi eficiență atunci când din cuprinsul cererii nu rezultă niciun element care să conducă la concluzia existenței unei erori în ce privește denumirea căii de atac, nefiind indicat niciun element care să conducă la concluzia că în realitate s-a intenționat exercitarea căii de atac legale și corect indicată prin hotărârea atacată.

MINISTERUL PUBLIC
PARCHETUL DE PE LÂNGĂ ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE
CABINET PROCUROR GENERAL

S-a considerat că dispozițiile art. 457 alin. (4) Cod procedură civilă reglementează procedura de urmat în situația recalificării căii de atac incorect indicate în sentința atacată, această soluție fiind alternativă față de cea reglementată de art. 457 alin. (3) Cod procedură civilă.

În ipoteza supusă dezbaterii, nu se poate face aplicarea prevederilor art. 457 alin. (4) Cod procedură civilă, deoarece o astfel de procedură ar conduce la consecința ca, partea aflată în culpa procesuală de a nu fi exercitat calea de atac legală și corect indicată în hotărârea atacată, să beneficieze de un nou termen pentru declararea sau motivarea căii de atac prevăzute de lege, ceea ce i-ar crea un avantaj nejustificat în raport cu partea adversă.

II. O altă soluție este în sensul recalificării căii de atac greșit formulate.

Prevederile art. 457 alin. (4) Cod procedură civilă nu îngăduiesc dreptul judecătorului de a recalifica calea de atac doar în ipoteza prevăzută de alin. (3) al aceluiași articol, respectiv, atunci când calea de atac a fost greșit formulată în considerarea mențiunii inexacte din dispozitivul hotărârii atacate.

Practic, art. 457 alin. (4) Cod procedură civilă reglementează situația exercitării unei alte căi de atac, alta decât cea prevăzută de lege (indiferent dacă aceasta a fost sau nu corect indicată în hotărârea atacată), instanța de control judiciar urmând a recalifica calea de atac, legiuitorul prevăzând curgerea unui nou termen de la pronunțare, respectiv de la

MINISTERUL PUBLIC
PARCHETUL DE PE LÂNGĂ ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE
CABINET PROCUROR GENERAL

comunicarea încheierii de recalificare, pentru motivarea, respectiv declararea căii de atac legale.

Apreciez ca fiind în litera și spiritul legii opinia conform căreia calea de atac greșit declarată, deși corect menționată în dispozitivul hotărârii judecătorești atacate, este inadmisibilă, din următoarele considerente:

Potrivit dispozițiilor art. 457 alin. (1) și (2) din Codul de procedură civilă:

„(1) Hotărârea judecătorească este supusă numai căilor de atac prevăzute de lege, în condițiile și termenele stabilite de aceasta, indiferent de mențiunile din cuprinsul ei;

(2) Mențiunea inexactă din cuprinsul hotărârii cu privire la calea de atac deschisă contra acesteia nu are niciun efect asupra dreptului de a exercita calea de atac prevăzută de lege”.

Norma citată reia¹ în esență și detaliază în conținut, în ambianța juridică a căilor de atac, unul din principiile fundamentale ale procesului civil consacrat de art. 7 alin. (1) și (2) din Codul de procedură civilă, care dispune că:

„(1) Procesul civil se desfășoară în conformitate cu dispozițiile legii.

(2) Judecătorul are îndatorirea de a asigura respectarea dispozițiilor legii privind realizarea drepturilor și îndeplinirea obligațiilor părților din proces”.

Legalitatea căilor de atac înseamnă că acestea sunt instituite prin lege, o hotărâre judecătorească neputând fi atacată pe alte căi decât cele expres

¹ I. Deleanu, „*Noul cod de procedură civilă*”, vol. I, Ed. Universul Juridic, București, 2013, pag. 570 – 571.

MINISTERUL PUBLIC
PARCHETUL DE PE LÂNGĂ ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE
CABINET PROCUROR GENERAL

prevăzute de lege, în condițiile și termenele stabilite de aceasta, indiferent de mențiunile din cuprinsul ei. Aceasta este o regulă cu valoare de principiu constituțional, art. 129 din Legea fundamentală proclamând dreptul părților interesate și a Ministerului Public de a ataca hotărârile judecătorești numai „în condițiile legii”. Textul constituțional evocă nu numai faptul că mijloacele procesuale de atac ale hotărârilor judecătorești sunt cele prevăzute de lege, dar și că exercitarea însăși a acestora trebuie să se realizeze în condițiile legii, bunăoară, cât privește obiectul căii de atac, subiecții acesteia, termenele de exercitare, motivele pentru care acestea pot fi exercitate, ordinea în care acestea se exercită.

Așadar, legalitatea căii de atac are drept consecință faptul că nu judecătorul este cel care stabilește elementele arătate în art. 457 alin. (1) din Codul de procedură civilă, de vreme ce indiferent de mențiunile pe care acestea le-ar înscrie în hotărâre, instanța investită cu soluționarea căii de atac va trebui să țină seama de prevederile legale în materie².

În egală măsură, părțile nu pot conveni asupra căilor de atac ce ar putea fi exercitate împotriva hotărârii, în sensul că nu ar putea să stabilească faptul că hotărârea este susceptibilă de apel, deși legiuitorul nu a prevăzut aceasta; nu ar putea să determine caracterul definitiv al unei hotărâri

² M. Tăbărcă, „*Drept procesual civil, vol. III – Căile de atac*”, Ed. Universul Juridic, București, 2014, pag.11 – 12.

În sensul celor prezentate, autoarea invocă dispozițiile art. 27 din Codul de procedură civilă care dispun că hotărârile rămân supuse căilor de atac, motivelor și termenelor prevăzute de legea sub care a început procesul, precum și cele ale art. 459 alin. (2) din același act normativ potrivit cărora în cazul hotărârilor susceptibile de apel, dacă acesta nu a fost exercitat, recursul este inadmisibil. Cu toate acestea, o hotărâre susceptibilă de apel și de recurs poate fi atacată, înăuntrul termenului de apel, direct cu recurs, la instanța care ar fi fost competentă să judece recursul împotriva hotărârii date în apel, dacă părțile consimt expres, prin înscris autentic sau prin declarație verbală, dată în fața instanței a cărei hotărâre se atacă și consemnată într-un proces verbal; în acest caz, recursul poate fi exercitat numai pentru încălcarea sau aplicarea greșită a normelor de drept material. (Idem, notele 7 și 8 subsol, p. 11- 12).

MINISTERUL PUBLIC
PARCHETUL DE PE LÂNGĂ ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE
CABINET PROCUROR GENERAL

susceptibile de apel sau de recurs; nu ar putea să declare recurs împotriva hotărârii date în apel, dacă sentința este susceptibilă numai de apel; nu ar putea conveni ca o cale extraordinară de atac să fie exercitată și pentru alte motive decât cele limitativ fixate în lege, etc.

În ceea ce privește, însă, menționarea³ în hotărâre a unei alte căi de atac decât cea legală, fie în sensul acordării, fie în sensul suprimării căii de atac, acest fapt nu-i poate răpi părții dreptul la calea legală de atac, deoarece în caz contrar, în sensul Convenției Europene a Drepturilor Omului, s-ar aduce atingere normelor care garantează desfășurarea unui proces echitabil (art. 6 par. 1) și epuizarea căilor interne de atac – premisă a subsidiarității contenciosului european (art. 13 și art. 35 par. 1).

Actualul Cod de procedură civilă reglementează, în mod expres, chestiunea declarării unei căi de atac inadmisibilă, în considerarea mențiunii eronate⁴ din cuprinsul hotărârii atacate.

Astfel, art. 457 alin. (3) din cod dispune că: *„Dacă instanța respinge ca inadmisibilă calea de atac neprevăzută de lege, exercitată de partea interesată în*

³ Curtea de Apel Suceava, Secția civilă, decizia nr. 303/2007, Buletinul Curților de Apel nr. 2/2008, pag. 93, citată de M. Tăbărcă, op. cit., pag. 12, nota 9 subsol.

⁴ M. Tăbărcă, op. cit., pag. 14. Autoarea arată că în aplicarea dispozițiilor art. 425 alin. (3) din Codul de procedură civilă, judecătorul indică în partea finală a dispozitivului faptul că hotărârea este supusă unei căi de atac ori este definitivă.

Art. 634 alin. (1) pct. 1 din același cod, prevede că sunt hotărâri definitive hotărârile care nu sunt supuse apelului sau recursului, iar art. 634 alin. (1) pct. 4 dispune că sunt hotărâri definitive hotărârile date în apel, fără drept de recurs, precum și cele neatacate cu recurs.

Conform art. 466 alin. (2) din Codul de procedură civilă, sunt supuse apelului și hotărârile date în ultimă instanță, dacă potrivit legii, instanța nu putea să judece decât în primă instanță.

Așadar, calea de atac „neprevăzută” de lege, dar menționată în hotărâre de judecător ar putea fi apelul, deși hotărârea este susceptibilă numai de recurs, fie pentru că a fost pronunțată în apel, fie că este fără drept de apel; recursul, deși hotărârea primei instanțe este susceptibilă numai de apel, astfel încât, decizia din apel este definitivă; recursul, deși hotărârea este supusă apelului; apelul/recursul, deși hotărârea este definitivă, pentru oricare dintre situațiile prevăzute la art. 634 Cod procedură civilă.

MINISTERUL PUBLIC
PARCHETUL DE PE LÂNGĂ ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE
CABINET PROCUROR GENERAL

considerarea mențiunii inexacte din cuprinsul hotărârii cu privire la calea de atac, hotărârea pronunțată de instanța de control judiciar va fi comunicată, din oficiu, tuturor părților care au luat parte la judecata în care s-a pronunțat hotărârea atacată. De la data comunicării începe să curgă, dacă este cazul, termenul pentru exercitarea căii de atac prevăzute de lege”.

Textul, având o evidentă inspirație franceză⁵, transpune în litera legii o soluție constantă a doctrinei și jurisprudenței și înscrie, totodată, un corectiv pentru ca partea care a avut încredere în dispoziția din hotărâre să nu fie prejudiciată dacă judecătorul a greșit⁶.

Altfel spus, rigoarea principiului legalității din alin. (1) al art. 457 este atenuată în alineatele următoare ale aceluiași articol, **în considerarea mențiunii inexacte din cuprinsul hotărârii cu privire la calea de atac deschisă contra acesteia**⁷.

Aceste dispoziții legale impun⁸ unele precizări:

⁵ Potrivit art. 536 din Noul Cod de procedură civilă francez, dreptul de a exercita o cale de atac nu este influențat de calificarea inexactă a hotărârii de către judecătorii care au pronunțat-o. În cazul în care calea de atac este respinsă ca inadmisibilă în considerarea unei asemenea inexactități, grefa instanței va notifica decizia de inadmisibilitate tuturor părților din proces. De la data comunicării, începe să curgă din nou termenul pentru exercitarea căii de atac prevăzute de lege (în acest sens, Gheorghe – Liviu Zidaru, „*Noua reglementare a apelului în Proiectul de lege privind Codul de procedură civilă – forma trimisă Parlamentului, spre dezbatere și adoptare*” în Curierul Judiciar nr. 9/2009 Supliment, p. 6 text și nota 10 subsol; Ion Deleanu, „*Tratat de procedură civilă*”, vol. I, Editura Universul Juridic, București, 2013, nota 4 subsol, p. 147);

⁶ Viorel Mihai Ciobanu, Traian Cornel Briciu, Claudiu Constantin Dinu, „*Drept procesual civil. Drept execuțional civil. Arbitraj. Drept material. Curs de bază pentru licență și masterat, seminare și examen*”, Editura Național, București, 2013, p. 366; Maria Fodor, „*Drept procesual civil*”, Editura Universul Juridic, București, 2014, p. 483 – 484; Andreea Tabacu, „*Drept procesual civil*”, Editura Universul Juridic, București, 2013, p. 323 – 324;

⁷ Viorel Mihai Ciobanu, în „*Noul Cod de procedură civilă. Comentat și adnotat*”, vol. I, coord. Viorel Mihai Ciobanu, Marian Nicolae, Universul Juridic, București, 2013, n. 2, p. 1036; Ioan Leș, „*Noul Cod de procedură civilă. Comentariu pe articole*”, Editura CH Beck, București, 2013, n. 7, p. 612;

⁸ G. Boroi, M. Stancu, „*Drept procesual civil*”, Ed. a 2-a, revizuită și adăugită, Ed. Hamangiu, București, 2015, pag. 599 text și nota 1 subsol;

MINISTERUL PUBLIC
PARCHETUL DE PE LÂNGĂ ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE
CABINET PROCUROR GENERAL

- din faptul că textul de lege face vorbire de comunicarea, din oficiu, a hotărârilor pronunțate de instanța de control judiciar, rezultă, fără echivoc faptul că acesta își găsește aplicare numai în cazul apelului și al recursului, deoarece numai aceste două căi de atac sunt căi de atac de reformare prin care se realizează controlul judiciar;

- din împrejurarea că art. 457 alin. (3) din Codul de procedură civilă dispune respingerea căii de atac ca inadmisibilă, iar nu ca tardivă ori la situația în care aceasta este anulată, rezultă că acest text nu se aplică decât în ipoteza în care, în considerarea mențiunii eronate din dispozitivul hotărârii atacate, partea interesată a exercitat o cale de atac neprevăzută de lege, iar nu și în situația în care mențiunea eronată se referă la durata termenului de exercitare a căii de atac sau la momentul de la care începe să curgă; de asemenea, textul nu își găsește aplicarea nici în cazul anulării căii de atac, ca netimbrată.

Legea nr. 138/2014⁹ pentru modificarea Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, precum și pentru modificarea unor acte normative conexe a introdus un nou alineat după alin. (3) al art. 457 din Codul de procedură civilă, potrivit căruia „Atunci când instanța dispune recalificarea căii de atac, de la data pronunțării încheierii, pentru părțile prezente, sau de la data comunicării încheierii, pentru părțile care au lipsit, va curge un nou termen pentru declararea sau, după caz, motivația căii de atac prevăzute de lege”.

⁹ Publicată în Monitorul Oficial nr. 753 din 14 octombrie 2014.

MINISTERUL PUBLIC
PARCHETUL DE PE LÂNGĂ ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE
CABINET PROCUROR GENERAL

După cum s-a observat de o parte a doctrinei¹⁰, un aspect ce rezultă cu evidență și din evoluția proiectului de lege, expunerea de motive a Legii nr. 138/2014 s-a referit în exclusivitate la modificările Codului de procedură civilă pentru faza de executare silită.

Completarea operată asupra art. 457 din Codul de procedură civilă prin introducerea alin. (4) a fost adusă în faza dezbaterilor asupra proiectului la Comisia Juridică, de disciplină și imunități a Camerei Deputaților, cameră decizională, fără o motivare a inițiativei¹¹.

Încercând să identificăm rațiunile avute în vedere de legiuitor la adoptarea acestui text, nu putem observa decât că el constituie un răspuns legislativ la dezbaterile doctrinare și jurisprudențiale care s-au conturat asupra Codului de procedură civilă în perioada cuprinsă între data punerii sale în aplicare și data adoptării Legii nr. 138/2014 referitor la chestiunea dacă, în ipoteza alin. (2) al art. 457 mai era posibilă sau nu recalificarea căii de atac exercitată de parte în considerarea mențiunii inexacte din dispozitivul hotărârii atacate sau dacă alin. (3) al acestui articol este singurul corectiv posibil, existent de *lege lata*, până la modificarea codului¹².

¹⁰ Liviu – Alexandru Viorel, Georgeana Viorel, „*Noi realități procesuale în procedura de judecată. Unele modificări ale Noului cod de procedură civilă aduse prin intermediul Legii nr. 138/2014*”, www.juridice.ro;

¹¹ Raportul asupra proiectului de Lege pentru modificarea Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă – document PL – X437/2014 din 23 septembrie 2014, <http://www.cdep.ro/comisii/juridica/pdf/2014/rp437.pdf> ;

¹² Bunăoară, o parte a doctrinei anterior modificărilor aduse Codului de procedură civilă prin Legea nr. 138/2014 a afirmat că intenția inițială a Codului a fost aceea ca prevederile art. 457 alin. (3) să constituie unicul corectiv pentru ipoteza în care partea declară o cale de atac inadmisibilă în considerarea mențiunii eronate din dispozitiv, cunoscut fiind împrejurarea că recalificarea căii de atac putea produce consecințe inechitabile pentru parte, îndeosebi atunci când apelul era recalificat ca recurs. S-a considerat astfel că unica soluție oferită de art. 457 alin. (3) era de natură să înlăture situațiile în care partea ar fi prejudiciată și că textul oferă suficiente garanții în ceea ce privește caracterul efectiv al dreptului de a exercita calea de atac prevăzută de lege (Gheorghe Liviu Zidaru, op. cit., p. 6 – 7; Gheorghe Piperea, „*Noul Cod de procedură civilă. Note. Corelații. Explicații*”, Ediția 1, Editura CH Beck, București, 2012, comentariu art. 457; G. C. Frențiu, D. L. Băldeanu, „*Noul Cod de procedură civilă*.”

MINISTERUL PUBLIC
PARCHETUL DE PE LÂNGĂ ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE
CABINET PROCUROR GENERAL

De aceea, apreciez că prevederile alin. (4) din art. 457 introduse prin Legea nr. 138/2014 constituie, în realitate, un remediu alternativ, celui prevăzut de alin. (3) al aceluiași articol, solicitat de o parte a doctrinei și jurisprudenței conturată anterior acestei legi, consfințind ceea ce anterior era acceptat pe alte temeuri juridice.

Faptul că acesta este scopul reglementării rezultă, atât din formula sa de redactare, cât și din soluția normativă pe care o consacră.

Se observă că alin. (3) al art. 457 debutează cu sintagma „*dacă instanța respinge ca inadmisibilă calea de atac*”, iar alin. (4) al aceluiași articol începe prin a preciza că „*atunci când instanța dispune recalificarea căii de atac*”.

Comentat și adnotat”, Editura Hamangiu, București, 2013, p. 689 apud Mihaela Tăbârcă, op. cit., nota 12, subsol, p. 15).

În schimb, o altă parte a doctrinei și jurisprudenței admitea posibilitatea necalificării căii de atac, aducând, ca argument rațiuni plasate în sfera unei bune administrări a justiției din perspectiva duratei soluționării cauzelor și a neîncărcării în mod artificial a rolului instanțelor (Andreea Tabacu, „*Cale de atac. Recalificare în temeiul art. 457 Noul Cod de procedură civilă. Respingere ca inadmisibilă*”, Revista Română de Jurisprudență nr. 4/2014, p. 18 și jurisprudența loc. cit. nota 14 subsol; Viorel Mihai Ciobanu în „*Noul Cod de procedură civilă. Comentat și adnotat*”, precit., n. 3, p. 1037; Mihaela Tăbârcă, op. cit., n. 19, p. 15; Carmen Negrilă în „*Noul Cod de procedură civilă. Comentariu pe articole*”, coord. Gabriel Boroș, Marian Nicolae, Editura Hamangiu, București, 2013, p. 850-851; Andreea Tabacu, „*Drept procesual civil*”, Editura Universul Juridic, București, 2013, p. 323-324).

Indiferent de temeiul identificat în doctrină pentru o atare recalificare, art. 22 alin. (4) și/sau art. 152 din Codul de procedură civilă, o parte dintre autorii care au adoptat această opinie recomandau o anumită prudență în folosirea acestui instrument procedural aflat la dispoziția instanței de control judiciar, pentru ca partea care a declarat calea de atac în considerarea mențiunii eronate din dispozitiv să nu fie prejudiciată, atunci când, ca urmare a recalificării, s-ar putea constata nulitatea căii de atac recalificate (Mihaela Tăbârcă, op. cit., n. 19, p. 15, Andreea Tabacu, „*Calea de atac. Recalificare în temeiul art. 457 Noul Cod de procedură civilă. Respingere ca inadmisibilă*”, precit, p. 19).

Mai mult, în perioada anterioară adoptării Legii nr. 138/2014, unii autori au afirmat că legiuitorul ar trebui să intervină cu o reglementare amănunțită pentru ipoteza în care instanța de judecată consideră că o cale de atac ar trebui calificată sau recalificată, fie față de denumirea greșită dată de parte, fie de denumirea și redactarea în conformitate cu dispozitivul hotărârii atacate dar greșite în raport cu legea (Betino Diamant, Vasile Luncean <<*De lege ferenda* în materia „*calificării*” sau „*recalificării*” *căilor de atac în procesul civil*>>, <http://www.unbr.ro/old/ro>).

MINISTERUL PUBLIC
PARCHETUL DE PE LÂNGĂ ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE
CABINET PROCUROR GENERAL

Din asocierea formulilor de debut ale normelor analizate – „dacă...” și „atunci când...”-, rezultă cu prisosință că soluția recalificării din alin. (4) apare ca o alternativă pentru soluția din alin. (3) al aceluiași articol.

De asemenea, într-o coerentă interpretare sistematică a întregului articol 457 din Codul de procedură civilă, ambele alineate se înfățișează ca remedii procesuale pentru situațiile în care abaterea de la principiul legalității consfințit prin alin. (1) se datorează mențiunii inexacte din cuprinsul hotărârii cu privire la calea de atac deschisă contra acesteia, ipoteză prevăzută în alin. (2) al textului analizat.

În raport de aceste două texte legale, în cazul în care **partea declară o cale de atac neprevăzută de lege, în considerarea mențiunii inexacte din cuprinsul hotărârii atacate**, instanța de control judiciar are posibilitatea de a **opta** pentru una dintre următoarele soluții¹³:

- **să respingă calea de atac ca inadmisibilă**, potrivit art. 457 alin. (3) din Codul de procedură civilă, cu consecința comunicării, din oficiu, a hotărârii pronunțate în acest sens, tuturor părților care au participat la judecata în care s-a pronunțat hotărârea atacată, sau

- **să recalifice calea de atac**, conform art. 457 alin. (4) din același act normativ, cu consecința curgerii unui nou termen pentru declararea sau, după caz, motivarea căii de atac, termen care va curge de la pronunțare, pentru părțile prezente și de la comunicare, pentru cele care au lipsit.

Raportat la această ipoteză, dacă partea declară apel, cale de atac incorect indicată de prima instanță în dispozitivul hotărârii atacate, instanța de

¹³ G. Boroș, M. Stancu, op. cit., pag. 600.

MINISTERUL PUBLIC
PARCHETUL DE PE LÂNGĂ ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE
CABINET PROCUROR GENERAL

control judiciar poate proceda la recalificarea căii de atac exercitate din apel în recurs, prin încheiere interlocutorie, cu punerea în prealabil a acestui aspect în discuția contradictorie a părților.

Această încheiere este supusă comunicării către părțile care au lipsit de la termenul de judecată în care s-a dispus recalificarea. Din această prevedere legală se deduce, implicit, obligația în sarcina instanței de amânare a cauzei și de citare a părților cu calitățile procesuale nou-dobândite în urma recalificării căii de atac (spre exemplu, recurent-reclamant, în loc de apelant-reclamant).

De la data pronunțării acestei încheieri, respectiv de la data comunicării sale, după caz, va curge termenul pentru motivarea căii de atac a recursului. Soluția este una firească și echitabilă (ținând cont de eroarea instanței care a pronunțat hotărârea atacată), în caz contrar, recalificarea căii de atac, în ipoteza dată, fără repunerea părții în termenul de motivare a căii de atac, ar fi fost de natură să atragă nulitatea recursului, potrivit art. 486 alin. (3) din noul Cod de procedură civilă. Este de menționat faptul că partea nu trebuie să formuleze cerere de repunere în termenul de motivare a căii de atac recalificate, în condițiile art. 186 din noul Cod de procedură civilă, incidența art. 457 alin. (4) din noul Cod de procedură civilă fiind suficientă prin ea însăși să determine acest efect.

Referitor la acest drept de opțiune trebuie făcute două precizări¹⁴:

În primul rând, posibilitatea exercitării dreptului de opțiune al instanței sesizate cu calea de atac există numai în cazul în care este vorba

¹⁴ Idem, pag. 601.

MINISTERUL PUBLIC
PARCHETUL DE PE LÂNGĂ ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE
CABINET PROCUROR GENERAL

despre o cale de atac de reformare, apelul sau recursul, nu și în cazul căilor de retractare.

În al doilea rând, acest drept de opțiune nu există atunci când instanța de control judiciar constată că, prin mențiunea eronată din cuprinsul hotărârii atacate, instanța care a pronunțat hotărârea a indicat existența unei căi de atac de reformare, deși în acel caz, potrivit legii, hotărârea era definitivă.

Într-o atare situație, instanța de control judiciar, va respinge calea de atac ca **inadmisibilă**, conform art. 457 alin. (3) din Codul de procedură civilă, fără a mai exista posibilitatea declarării ulterioare a vreunei căi de atac.

În legătură cu prevederile art. 457 alin. (4) din Codul de procedură civilă, mai trebuie reținut că ele au un domeniu de aplicare mai larg decât cel al dispozițiilor art. 457 alin. (3) din același cod. Astfel, această normă își va găsi aplicarea și în ipoteza în care partea, din neștiință sau din lipsă de pregătire, **denumeste greșit calea de atac formulată**, deși în hotărârea atacată a fost menționată corect calea de atac prevăzută de lege. În acest caz, potrivit art. 152 din Codul de procedură civilă, constatând că cererea pentru exercitarea căii de atac este valabil făcută, din motivare rezultând, *in claris*, scopul urmărit de parte, instanța de control judiciar va dispune **recalificarea căii de atac** prevăzută de lege, conform art. 457 alin. (4) din același cod¹⁵.

Prin urmare, numai în măsura în care se poate reține eroarea părții în denumirea căii de atac, instanța de control judiciar poate dispune recalificarea căii de atac.

¹⁵ Gabriel Boroi, Mirela Stancu, precit.;

MINISTERUL PUBLIC
PARCHETUL DE PE LÂNGĂ ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE
CABINET PROCUROR GENERAL

Astfel, în ipoteza calificării căii de atac¹⁶ din apel în recurs (aspect ce presupune indicarea exactă a căii de atac în hotărârea atacată și exercitarea unei căi de atac sub o denumire greșită de către parte), completul de apel va pune în discuția părților calificarea căii de atac exercitate drept recurs, iar după luarea concluziilor părților asupra acestui aspect, va proceda la calificarea corectă a cererii, stabilind, potrivit art. 111 alin. (2) din Regulamentul de ordine interioară a instanțelor, și competența completului de judecată.

Dacă nu se poate reține eroarea în denumirea cererii pe care partea o formulează, calea de atac va fi respinsă ca **inadmisibilă**, fără a se proceda la recalificarea ei și fără a exista, ca atare, posibilitatea declarării ulterioare a căii de atac prevăzute de lege.

În concluzie, având în vedere dispozițiile art. 457 alin. (3) și (4) din Codul de procedură civilă, la care trebuie adăugat și art. 152 din același cod, se impune¹⁷ stabilirea următoarelor distincții:

a) în ipoteza în care hotărârea atacată conține în dispozitivul său o **mențiune inexactă cu privire la calea de atac**, iar **partea declară calea de atac prevăzută de lege**, nu se impune nici calificarea căii de atac, prevăzută de art. 152 din noul Cod de procedură civilă, nici recalificarea acesteia, menționată la art. 457 alin. (4) din noul Cod de procedură civilă și nici aplicarea art. 457

¹⁶ Delia Narcisa Theohari în „*Noul Cod de procedură civilă. Comentariu pe articole*”, vol. I, coord. Gabriel Boroș, Ediția a 2-a, revăzută și adăugită, Ed. Hamangiu, București, 2016, pag. 431.

¹⁷ G. Boroș, D.N. Theohari „*Scurte considerații pe marginea unor dispoziții de drept procesual civil interpretate neunitar în practica judiciară, studiu publicat în Noul Cod de procedură civilă, actualizat la data de 10 septembrie 2015*”, Ed. Hamangiu, București, 2015, apud Delia Narcisa Theohari în „*Noul Cod de procedură civilă*”, Ediția a 2-a, precit., p. 430;

MINISTERUL PUBLIC
PARCHETUL DE PE LÂNGĂ ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE
CABINET PROCUROR GENERAL

alin. (3) din noul Cod de procedură civilă vizând respingerea căii de atac ca inadmisibilă, ci instanța va proceda la soluționarea acesteia în consecință;

b) în ipoteza în care hotărârea atacată conține în dispozitivul său o **mențiune inexactă cu privire la calea de atac**, iar **partea declară acea cale de atac indicată greșit** de instanța care a pronunțat hotărârea, instanța de control judiciar are două posibilități, a căror existență poate fi dedusă, având în vedere următoarele considerente:

- modalitatea de redactare a textului art. 457 alin. (3) din noul Cod procedură civilă („dacă instanța respinge ca inadmisibilă calea de atac neprevăzută de lege”) denotă că instanța are și posibilitatea să nu respingă astfel calea de atac, ci să o **recalifice**, potrivit art. 457 alin. (4) din noul Cod de procedură civilă;

- textul art. 457 alin. (4) din noul Cod de procedură civilă nu ar mai avea aplicabilitate și justificare pertinentă. Astfel, dacă s-ar considera că art. 457 alin. (4) din noul Cod de procedură civilă este incident în situația în care **partea declară o cale de atac neprevăzută de lege**, deși prima instanță a indicat **corect calea de atac în dispozitivul hotărârii atacate**, iar instanța de control judiciar ar trebui să-i acorde un nou termen pentru declararea și motivarea căii de atac prevăzute de lege, aceasta ar echivala cu o prelungire nejustificată a termenului legal (de pildă, partea ar avea tot interesul ca în mod intenționat să declare o cale de atac neprevăzută de lege pentru a beneficia de o prelungire a termenului de motivare a acesteia). În plus, o atare soluție prezintă riscul ca, dincolo de limitele concepute de legiuitor pentru atenuarea

MINISTERUL PUBLIC
PARCHETUL DE PE LÂNGĂ ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE
CABINET PROCUROR GENERAL

principiului legalității căilor de atac, să impună instanțelor de control judiciar o obligație excesivă în detrimentul principiului buneii administrări a justiției¹⁸.

Apreciez că în prima orientare de jurisprudență nu se aduce atingere art.6 § 1 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului și Libertăților Fundamentale.

Astfel, în jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului s-a arătat că Statele membre beneficiază de o largă marjă de apreciere în a stabili condițiile de acces la justiție și că legislația referitoare la condițiile în care se poate formula o cale de atac vizează asigurarea buneii administrări a justiției și respectarea, în special, a principiului securității juridice. Persoanele în cauză trebuie să se aștepte ca aceste norme să fie aplicate. Cu toate acestea, reglementarea în cauză sau aplicarea acesteia nu trebuie să împiedice justițiabilul să se prevaleze de o cale de atac disponibilă¹⁹.

De asemenea, s-a arătat că dreptul de acces la o instanță nu este absolut, ci poate cunoaște anumite limitări, implicit admise, în particular în ceea ce privește condițiile pentru exercitarea căilor de atac, de vreme ce, prin natura sa, această materie necesită o reglementare din partea statului.

Curtea a impus și o exigență jurisprudențială în privința acestor măsuri, arătând că, limitările aduse dreptului consacrat prin art. 6 § 1 din Convenție sunt conforme acestui principiu dacă urmăresc un scop legitim și

¹⁸ *Mutatis mutandis* opinia separată a doamnei judecător Kristina Pardalos în cauza *S.C Raisa M. Shipping SRL c/a România*, hotărârea din 8 ianuarie 2013, cererea nr. 37576/05.

¹⁹ Curtea Europeană a Drepturilor Omului, cauza *Șega împotriva României*, Hotărâre din 13 martie 2012, cererea nr. 29022/04, § 35; *Chiriță c/a România*, Hotărâre din 29 septembrie 2009, cererea nr. 37147/02, § 11 3; *Hietsch împotriva României*, Hotărâre din 23 septembrie 2014, cererea nr. 32015/07 § 19;

MINISTERUL PUBLIC
PARCHETUL DE PE LÂNGĂ ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE
CABINET PROCUROR GENERAL

dacă există un raport rezonabil de proporționalitate între mijloacele folosite și scopul urmărit.²⁰

Or, în ambianța acestor precizări, legalitatea căilor de atac, inclusiv sub aspectul condițiilor de exercitare a acestora este o dimensiune imanentă a statului de drept.²¹

În situații de genul celor vizate de art. 457 din Codul de procedură civilă, instanța de contencios european a constatat încălcarea art. 6 § 1 din Convenție, atunci când calea de atac exercitată a fost respinsă ca tardivă, deși, contrar dispozițiilor din dreptul intern, partea nu a fost informată prin hotărârea atacată, cu privire la termenele și condițiile introducerii căii de atac²².

Or, premisa de la care pornește sesizarea de recurs în interesul legii a Colegiului de Conducere al Curții de Apel Brașov este tocmai aceea a unei corecte informări a părții, de către instanța a cărei hotărâre se atacă asupra căilor de reformare ce pot fi exercitate împotriva hotărârii pe care a pronunțat-o, ceea ce se circumscrie garanțiilor solicitate în jurisprudența Curții pentru asigurarea efectivității dreptului de acces la instanță.

Exercitarea de către parte a unei căi de atac greșite, alta decât cea indicată în mod corect în dispozitiv, plasează partea sub deplina incidență a principiului *nemo censetur legem ignorare*.

²⁰ *Assunção Chaves c/a Portugalia*, Hotărâre din 31 ianuarie 2012, cererea nr. 61226/08, § 71;

²¹ Ion Deleanu, «*Adnotări la unele dintre hotărârile mai recente ale Curții Europene a Drepturilor Omului cu privire la dreptul la un „proces echitabil”*», Revista Română de Drept Privat nr. 5/2011, p. 43;

²² *Faniel c/a Belgia*, Hotărârea din 1 martie 2011, cererea nr. 11892/08, § 30, 33; Spre deosebire de legislația belgiană analizată de Curte în această speță, potrivit art. 425 alin. (3) din Codul de procedură civilă român prevede menționarea, în partea finală a dispozitivului doar a căii de atac sau dacă aceasta este definitivă, și atunci când hotărârea este supusă apelului sau recursului, indicarea instanței la care se depune cererea pentru exercitarea căii de atac. Nu mai există cerințe referitoare la termenul pentru exercitarea căii de atac.

MINISTERUL PUBLIC
PARCHETUL DE PE LÂNGĂ ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE
CABINET PROCUROR GENERAL

Corectivul identificat în opinia jurisprudențială la care achiesez, constând în recunoașterea posibilității instanței de control judiciar, de a proceda, în temeiul art. 152 din Codul de procedură civilă , la calificarea căii de atac, atunci când se observă doar o eroare a părții cu privire la denumirea cererii, celelalte elemente intrinseci ale cererii fiind îndeplinite, îndeosebi sub aspectul motivării acesteia, apare ca fiind necesar și suficient pentru ca partea să nu fie prejudiciată printr-un formalism procedural excesiv.

Pentru considerentele expuse, în temeiul art. 517 din Codul de procedură civilă, solicit admiterea recursului în interesul legii declarat de Colegiul de conducere al Curții de Apel Brașov și pronunțarea unei hotărâri prin care să se asigure interpretarea și aplicarea unitară a legii în problema de drept sesizată.

**PROCUROR GENERAL,
AUGUSTIN LAZĂR**